ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ บทบาทของวัยรุ่นในประเพณีไม้ค้ำโพธิ์:บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอจอมทอง

ชื่อผู้เขียน นายมนตรี สุต๋ำคำ

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.บุบผา วัฒนาพันธุ์	ประธานกรรมการ
อาจารย์สามารถ ศรีจำนงค์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุนทรเภสัช	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ยังผลต่อวิถีชีวิตและการถ่ายทอดค่านิยมดั้งเดิม เกี่ยวกับประเพณี ไม้ค้ำโพธิ์ของชุมชนจอมทอง 2) ศึกษากระบวนการเรียนรู้และการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมของประเพณีไม้ค้ำโพธิ์ในกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนจอมทอง ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ข้างต้น โดยเลือกศึกษาประเพณีแห่ไม้ค้ำโพธิ์ของชุมชนท้องถิ่น อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2544 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การสังเกตและการสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนศึกษาจากเอกสารเป็นวิธีหลักที่ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูลซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ประเพณีแห่ไม้ค้ำโพธิ์เป็นภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่น ของชุมชนจอมทอง โดยมีความเกี่ยวพันกับการสร้างความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยเชื่อมโยงกับแนวคิด เรื่องของการทำบุญเพื่อสืบชะตาชีวิต การค้ำจุนศาสนาของคนในชุมชน ในสมัยก่อนประเพณีนี้เป็นความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกของแต่ละหมู่บ้านชาวบ้าน ดังนั้นชุมชนจึงเป็นเจ้าของงานโดยตรงไม่มีหน่วยงานอื่นเข้ามาแทรกแซง มีการจัดระบบในการทำงานของตนเอง และความร่วมมือร่วมใจที่ปรากฏ เกิดจากความศรัทธาในศาสนาเป็นแรงจูงใจ การจัดพิธีกรรมโดยให้แต่ละ หมู่บ้านจัดขบวนแห่นำไม้ค้ำขนาดใหญ่ มาค้ำกิ่งของต้นโพธิ์ในวัด มีการแห่มาจากหมู่บ้านให้เป็นไปอย่างเรียบง่าย ใช้วิธีจัดทำแพลากหรือหามโดยกลุ่มหนุ่ม-สาว ประกอบกับมีการละเล่นพื้นบ้านที่แสดงถึงประเพณีท้องถิ่นความหมาย คุณค่า ความสำคัญของประเพณีอยู่ที่การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

อันมีการสร้างบุญบารมีด้วยการค้ำจุนศาสนาเป็นศูนย์กลางแห่งความศรัทธา

สภาพการดำเนินชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาของชุมชนจอมทอง ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เริ่มมาจากการพัฒนาโดยภาครัฐที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประชากรในชนบทโดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมภายใต้พื้นฐานความเชื่อว่าจะนำพาประเทศไปสู่ความทันสมัย สามารถแข่งขันกับโลกภายนอกได้ นโยบายดังกล่าวมีผลให้ชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตซึ่งได้ส่งผลกระทบให้งานประเพณีไม้ค้ำโพธิ์ที่มีมาตั้งแต่เดิมต้องปรับเปลี่ยนไปในหลายๆด้านตั้งแต่ (1) ความหมายและคุณค่า ความสำคัญของประเพณีที่หันไปเน้นการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น (2) รูปแบบและบรรยากาศของขบวนแห่ที่ถูกแบ่งเป็น 2 ช่วงคือช่วงเช้าเป็นการแห่ไม้ค้ำโพธิ์ตัวอย่างของกลุ่มแม่บ้าน พ่อบ้าน ช่วงบ่ายเป็นขบวนกลุ่มวัยรุ่นที่จัดให้มีการแห่ขบวนด้วยเครื่องดนตรีตะวันตก เพื่อสร้างความบันเทิงและเร้าอารมณ์แก่ผู้เข้าร่วมงานประเพณี และบรรยากาศของงานจากเดิมที่มีกลิ่นไอแห่งความสงบและความศรัทธาความเชื่อในศาสนาเป็นหลักมาเป็นความสนุกสนาน ครึกครื้นไม่แตกต่างจากงานเฉลิมฉลองตามเทศกาลงานประจำปีทั่วไป (3) การเข้ามาของภาครัฐในงานประเพณีซึ่งทำให้ชุมชนไม่มีอำนาจเต็มที่ในการดำเนินงานประเพณีของชุมชน ดังเห็นได้จากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ การดำเนินการของเทศบาลตำบลจอมทอง (4) รูปแบบการผลิตซ้ำ ศรัทธาความเชื่อในเรื่องการค้ำจุนพุทธศาสนาในกลุ่มวัยรุ่นที่ปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่ให้ความสำคัญกับการบันเทิงมากขึ้น ทั้งนี้จากสภาพสังคม ระบบการศึกษาที่มีรูปแบบจากสังคมตะวันตก ความเจริญด้านเทคโนโลยี ระบบการสื่อสารที่รวดเร็ว การเรียนรู้ของวัยรุ่นในสถาบันการศึกษาของท้องถิ่นไม่ได้นำมาปรับใช้ในการศึกษา ผู้สอนในโรงเรียนไม่ได้ผ่านประสบการณ์ในงานประเพณีท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง วัยรุ่นในปัจจุบันจึงเป็นกลุ่มที่รับช่วงสืบทอดรูปแบบงานประเพณี โดยขาดการสร้างจิตสำนึกความเป็นคนในท้องถิ่น และขาดการเรียนรู้ในรากเหง้าประเพณีดั้งเดิมที่แท้จริงของชุมชน

Thesis Title Roles of Adolescents in Mai Kham Pho Festival : Refections on Gaps Between the Learning Process and Local Culture Preservation in Chom Tong Community

Author Mr.Montri Sutacom

M.Ed Research and Statistics in Education

Examining Committee

Assoc.Prof.Dr.Bupa Wattanapun Chairperson

Lect.Samart Srijumnong Member

Asst.Prof.Dr.Suthep Soonthronpasuch Member

ABSTRACT

This research was to (1) study the social, economic, and culture changes' process that had impact on way of life and traditional value transmission in regard to Mai Kham Pho Festival of Chom Tong community, and (2) to study the learning and cultural reproduction processes of the adolescents in Chom Tong. The study employed qualitative method basing on the information gathered during the annual festival in 2001. The instruments used included direct and participant observation , formal and informal interviews. The collect ed data were studied from the principle of documents. The findings are as follows:

The Mai Kham Pho Festival was a local wisdom of Chom Tong community. It involved the creation of belief and faith in Buddhism and linked with the community's life lengthening and religion support. In the past, the folks had created the parade participated by villages and organized by the comunity. There was no interference by any governmental agencies. The folks lent hands and organized the festival themselves supported and motivated by social network and religious faith. In the activity, each village would send their decorated Mai Kham Pho to support the Banyan tree in the Wat with some simple parade form their community. The Mai Kham Pho was simply carried by cart or shoulderd by the youths. The activity was accompanied by folk performances refecting

significance and values. The focus was to allow local people to collectively practice local wisdom and developed their identity centered at the Wat.

The way of life, economy, social relationship, and education of the community had changed due to the government development aimed at improving life quality of the rural people in many way and trying to raise the country development as equal as the civilized countries. Such changes had served as the context to which the people had to adapt. Such as, (1) the social value was deteriorated, the religious decline, the believe in Mai Kham Pho Festival had been declined. The meaningful of local festival was focused on the tourism replace old values. (2) forming and asmosphere of the procession broke the Festival into two sessions. One was in the morning and the other in the afternoon. The morning part was quite formal trying to strict on traditional form joined by men's and women's groups. The afternoon part was participated mostly by the youth stressing enjoyment with western instruments to entertain and stimulate the participants. So, it does't different form the annual celebrations. (3) The Festival was interfered and supported by government agencies and local politicians. Chom Tong Municipality had come to be the organizer of the Festival. (4) The cultural reproduction, the belief and faith in Buddism has adjusted. Meanwhile, the belief in religion and life lengthening declined. Though, part of which was more modernized reflected by the use of modern instruments in the parade. Youths had more organized. There education acquired in the local schools did not equip them with local tradition. Local curriculum and wisdom were not part of the education. Teachers had not had continuous experiences in local traditional. Youths increasingly adopted practices in urban communities to be used in the Festival. Youths took the form of the Festival and reproduced it without much cultural awareness and had not acquired any real learning about their tradition.